

Storbritannias handelspolitikk fra middelalderen til andre verdenskrig

Sist oppdatert: 23. august 2004

På 1200-tallet og 1300-tallet hadde Storbritannia en lite avansert økonomi. De baserte seg på eksport av ull og enkle ullstoffer til de mye rikere landene Nederland og Belgia. Kong Edward III (1312-1377) mente dette skadet Englands økonomi. Han bestemte seg derfor for bare å gå i britiskproduserte klær og fraktet veveksperter fra Nederland og Belgia for å gjøre den engelske produksjonen mer avansert. Han forbød kjøp av utenlandske tekstiler slik at folk i Storbritannia måtte kjøpe engelskproduserte stoffer, og dermed gi inntekter til en gryende engelsk tekstilindustri. Senere ble forbud mot kjøp av utenlandske tekstiler erstattet med høye tollsatser, og like viktig for kongene som fulgte var nok de inntektene kongen fikk fra disse tollene.

Den industrielle revolusjonen startet i Storbritannia, og det var i tekstilproduksjonen at de dampdrevne maskinene først ga landet store inntekter. Men hvis landet ikke allerede hadde vært dominerende på tekstilproduksjon, dvs. forut for den industrielle revolusjon, ville det vært vanskelig å utnytte mulighetene de nye maskinene ga.

I parlamentet ble det i 1721 vedtatt et sett med lover som skulle fremme Storbritannia som en industrinasjon. Landets aller første statsminister begrunnet utvidelsen av det gamle lovverket rundt toll og avgifter slik:

«Det er hevet over enhver tvil at ingenting bidrar så mye til vårt folks velbehag som eksporten av behandlede varer og importen av råvarer.» Robert Walpole, Storbritannias første statsminister, 1721.

Lovene fjernet tollene på importen av råvarer fra utlandet og satte høye tollsatser på importen av ferdigproduserte varer fra utlandet. Man ga til og med ekstra pengestøtte til de britiske produsentene som ville eksportere ferdigproduserte varer. Denne politikken fortsatte landet med i over hundre år.

Landet hadde også gitt støtte til eksporten av korn til utlandet og hadde tollsatser på importen av korn. Denne politikken gikk under navnet «kornlovene». Økonomer i Storbritannia mente dette skadet landet og ønsket å fremme det de kalte «frihandel», en internasjonal handel med mindre tollbegrensninger.

Det var dessuten mange som mente at dersom Storbritannia økte importen av korn og sluttet å tilby billig korn til utlandet, så ville flere utlendinger måtte forbli i jordbruket. Dette ville føre til at industrialiseringen ville gå saktere i utlandet, og dermed til at Storbritannia kunne beholde sin ledende posisjon i verdensøkonomien.

I 1846 ble kornlovene opphevet og det markerte starten på reduksjonen av andre tollsatser også. I 1860 fjernet Storbritannia de fleste tollene sine. Dette varte helt til 1932 da landet innså at deres industrielle produksjon ikke lenger var totalt dominerende i verden og igjen trengte beskyttelse mot utenlandske varer.

Vi aner dermed en forklaring på hvorfor Storbritannia kunne bli så dominerende da den industrielle revolusjonen kom: de hadde en bevisst handelspolitikk der de beskyttet

tekstilindustrien for å få et teknologisk fortrinn. Det var deres overlegne teknologi som i sin tur gjorde det mulig for dem å åpne opp for lave tollsatser og tjene på det.

Kilde: Ho-Joon Chang, 2003:

Kicking away the Ladder: The "Real" History of World Trade, www.fpiif.org

Les mer

Historikeren Tore Linné Eriksen:

Hvorfor ble det industriell revolusjon i Storbritannia?

(<http://rorg.no/rorg/Tema/historie/tillegg.htm>)